

บทที่ 10 กฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐ เป็นการคุ้มครองป้องกันมิให้ การกระทำความผิดต่อมหาชนทั่วไป โดยกำหนดว่าการกระทำอย่างใดหรือไม่กระทำอย่างใดมีความผิด และ กำหนดโทษที่จะลงแก่การกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน

สถานที่ใช้กฎหมายอาญา (มาตรา 2-11)

โดยปกติกฎหมายอาญาจะบังคับใช้กับประชาชนในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคนสัญชาติใดเฉพาะ การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร เว้นแต่ในบางกรณีที่เป็นเรื่องกระทบกระเทือนเกี่ยวกับประเทศไทยก็ สามารถนำประมวลกฎหมายอาญาไปบังคับใช้นอกอาณาจักรได้ โดยกฎหมายให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดใน ราชอาณาจักร อาทิ

- การกระทำเกิดบนเรือไทย ขณะอยู่นอกราชอาณาจักร
- การกระทำผิดเกิดบนอากาศยานไทย ขณะอยู่นอกราชอาณาจักร
- การกระทำผิดร้ายแรงบางอย่างเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร เช่น ความผิดฐานขบถ ความผิดฐาน ปลอมแปลงเอกสารทางราชการ ความผิดฐานลอบปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ความผิดทางอาญา (มาตรา 59)

การพิจารณาว่าผู้ใดกระทำความผิดหรือไม่ จะต้องปรากฏว่าขณะนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นกฎหมาย บัญญัติว่าเป็นความผิด ไม่สามารถนำกฎหมายนั้นย้อนหลังไปลงโทษผู้กระทำได้

องค์ประกอบของความผิดทางอาญา

ความรับผิดในทางอาญา จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ดังนี้

1. องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ การกระทำ
2. องค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนา หรือเหตุจูงใจ

ถ้าขาดองค์ประกอบส่วนหนึ่งส่วนใดไปก็ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้

ตัวอย่าง

นายดำโกรธนายขาวมาก ถือมีดดาบไปตั้งใจจะฆ่านายขาว แต่เมื่อไปถึงก็ยั้งเฉย ๆ ไม่ยกมีดดาบฟัน แต่อย่างไร ต่อมาได้สารภาพกับตำรวจว่าต้องการฆ่านายขาวจริง ดังนั้นจะลงโทษนายดำว่าพยายามฆ่านาย ขาวไม่ได้ เพราะยังไม่ได้กระทำความผิด

นายดำและนายขาวชกมวยกันบนเวที นายขาวถูกนายดำชกล้มลงและเสียชีวิต ดังนั้นจะลงโทษนายดำ ว่าฆ่าคนตายไม่ได้ เพราะไม่มีเจตนาฆ่านายขาว

การกระทำ

การกระทำในทางอาญา แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การกระทำโดยการเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก เป็นการกระทำที่เห็นได้ชัด เช่น ช่างคนโดยยกปิ่นขึ้นยิง ทำร้ายร่างกายโดยยกไม้ตีศีรษะ เป็นต้น แต่ข้อสำคัญคือ ต้องเคลื่อนไหวกระทำโดยรู้สึกตัวไม่ใช่กระทำไปในขณะละเมอหรือถูกสะกดจิต ซึ่งถ้ากระทำโดยไม่รู้สึกรู้ตัวถือว่าผู้นั้นไม่มีการกระทำ ผลคือ ไม่มีความผิด

2. การกระทำโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย โดยทั่วไปเมื่ออยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไร กฎหมายก็คงไม่ถือว่าเป็นความผิด แต่ถ้าบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลร้ายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น แต่บุคคลนั้นไม่ยอมเคลื่อนไหวร่างกาย กลับอยู่เฉย ๆ เสีย กฎหมายถือว่ามีความผิด เช่นนี้ เรียกว่าการกระทำโดย งดเว้น นั่นคือ มีหน้าที่โดยเฉพาะแต่ไม่ทำ

ตัวอย่าง

มารดา มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรไม่ให้ได้รับอันตราย ถ้ามารดาเห็นบุตรคลานไปที่ระเบียงจะตกระเบียงซึ่งสูง 3 ชั้น แต่ไม่ได้รับไปอุ้ม กลับยืนดูจนลูกตกตึกตาย เช่นนี้ มารดา มีความผิดฐานฆ่าคนตายถือว่าการกระทำโดยงดเว้น

ในทางอาญา ถือว่าการกระทำโดยการเคลื่อนไหวร่างกายและการกระทำโดยงดเว้นกระทำมีความร้ายแรงเทียบเท่ากัน

3. การละเว้นไม่กระทำ มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดต่างกับการงดเว้นเล็กน้อย

การละเว้น คือ การไม่กระทำหน้าที่โดยทั่วไปแล้วเกิดผลร้ายขึ้น

ตัวอย่าง

นายดุสิตเป็นตำรวจ มิได้เป็นญาติกับนายดำ เห็นนายชวากำลังจะยิงนายดำ กลับยืนดูเฉยไม่ขัดขวางจนนายดำโดนยิงตาย พิจารณาได้ดังนี้

นายดุสิตไม่ผิด เพราะไม่มีหน้าที่โดยเฉพาะที่จะป้องกันมิให้คนถูกยิงตาย ถือว่าไม่มีการกระทำ (งดเว้น)

นายดุสิตผิด เพราะละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (มาตรา 157) เพราะตำรวจมีหน้าที่โดยทั่วไปป้องกันมิให้เกิดเหตุร้าย

ผลการกระทำผิด

เมื่อผู้กระทำผิดมีทั้งการกระทำภายนอกเจตนาแล้ว ลำดับต่อมาจะต้องพิจารณาว่าผลของการกระทำนั้น สำเร็จตามที่ผู้กระทำตั้งใจไว้หรือไม่ ผลสำเร็จของการกระทำมี 2 กรณี

1. ความผิดสำเร็จ คือ เกิดผลสำเร็จตามที่ตั้งใจ โดยทั่วไปจะต้องได้รับโทษ
2. พยายามกระทำผิด คือ ไม่เกิดผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ โดยทั่วไปศาลจะลงโทษหนักเท่าความผิดสำเร็จไม่ได้

เจตนา (มาตรา 59 วรรค 2)

เจตนาเป็นเรื่องของการคิดอยู่ในใจ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากกว่าใครคิดอะไรอยู่ในใจ แต่มีทฤษฎีที่จะช่วยได้คือ การกระทำเป็นเครื่องชี้เจตนา เช่น นายแดงยกปืนจ่อยิงไปที่ศีรษะนายเหลือง เช่นนี้คงเห็นได้ว่านายแดงมีเจตนาจะให้นายเหลืองตายแน่นอน แต่ถ้านายแดงใช้ปืนเล็งไปที่เท้านายเหลือง เช่นนี้คงเห็นได้ว่านายแดงมีเจตนาจะให้ นายเหลืองบาดเจ็บเท่านั้น

ดังนั้นในการพิจารณาเรื่องเจตนา จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงหลายประการประกอบกัน
กฎหมายอาญากำหนดไว้ว่า บุคคลจะรับผิดชอบในทางอาญาเฉพาะแต่เมื่อได้กระทำโดยเจตนา

ตัวอย่าง

นางมารศรีหนีบกระเป๋าถือของนางสมจิตไป เพราะเข้าใจว่าเป็นกระเป๋าของตนเอง นางมารศรีไม่ผิด
เพราะไม่มีเจตนาลักทรัพย์

นายเต๋าวิ่งชนเด็กหกขวบหกล้มศีรษะแตก นายเต๋าวิ่งไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เพราะไม่มีเจตนา
กฎหมายอาญาแยกเจตนาออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. เจตนาประสงค์ต่อผล
2. เจตนาย่อมเล็งเห็นผล

1. เจตนาประสงค์ต่อผล หมายถึง ผู้กระทำต้องการให้การกระทำของตนเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น
เช่น ใช้ปืนยิงคนก็สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ยิงประสงค์ให้คนตาย นั่นคือ เจตนาฆ่าคนตาย ใช้ไม้ตีแขนก็สันนิษฐาน
ได้ว่าประสงค์ให้ผู้ถูกตีได้รับบาดเจ็บ นั่นคือ เจตนาทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

2. เจตนาย่อมเล็งเห็นผล หมายถึง ผู้กระทำมิได้ประสงค์ต่อผลอย่างใดอย่างหนึ่งโดยตรง แต่จากการ
กระทำผู้นั้นย่อมเล็งเห็นได้ว่า ถ้าตนกระทำไปแล้วผลนั้นน่าจะเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

ตัวอย่าง

นายดำคนร้ายวิ่งเข้าไปในฝูงชน นายขาววิ่งตามไปและยิงใส่ นายดำ แต่ถูกนายแดงซึ่งนายดำวิ่งไปใกล้
ตาย นายขาวไม่มีเจตนายิงนายแดง กรณีนี้นายขาวย่อมเล็งเห็นผล ถ้ายิงนายดำจะต้องพลาดไปถูกคนอื่นตาย
แน่ ๆ กฎหมายอาญาถือว่านายขาวมีเจตนายิงนายแดง

ในทางกฎหมายไม่ว่าผู้กระทำจะมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเจตนาย่อมเล็งเห็นผลก็ถือว่า มีเจตนา
กระทำความผิดแล้ว ต้องรับโทษเท่านั้น

ประมาท (มาตรา 59 วรรค 4)

การกระทำบางอย่างแม้มิได้มีเจตนา ก็ถือว่ามีความผิด กฎหมายได้กำหนดว่า บุคคลอาจต้องรับผิดชอบเมื่อ
ได้กระทำโดยประมาท นับเป็นข้อยกเว้นในเรื่องเจตนา เหตุที่ต้องมีข้อยกเว้นเพราะในบางกรณี แม้ผู้กระทำจะ
มิได้มีเจตนาแต่ผลที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องค่อนข้างรุนแรง กฎหมายเห็นว่าควรลงโทษผู้กระทำบ้างเพื่อให้หลาบจำแต่
เป็นโทษที่ไม่รุนแรงเหมือนกระทำโดยเจตนา

การกระทำโดยประมาท คือ การกระทำความผิดโดยมิใช่เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความ
ระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจำเป็นต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวัง
เช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่

ตัวอย่าง

ขับรถผ่านหน้าตลาดด้วยความเร็ว 120 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถ้าชนคนตายถือว่ามีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น
ตายโดยประมาท เพราะถือว่าขับรถโดยปราศจากความระมัดระวัง สามารถขับให้ช้าลงได้

การที่จะถือว่า ผู้กระทำไปโดยประมาทจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้นที่ได้รับผิดฐานประมาท ถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าผู้กระทำเป็นผู้ประมาท จะลงโทษผู้นั้นไม่ได้ เช่น ช่มชื่น ลักทรัพย์ หรือทำให้เสียทรัพย์ ไม่มีโทษฐานประมาท

กฎหมายอาญากำหนดความผิดฐานประมาทไว้ ดังนี้

- ฆ่าผู้อื่นโดยประมาท
- ทำร้ายผู้อื่นบาดเจ็บหรือบาดเจ็บสาหัสโดยประมาท
- ความผิดต่อเสรีภาพโดยประมาท
- วางเพลิงโดยประมาท

การกระทำโดยทุจริต (มาตรา (1))

โดยทุจริต หมายถึง การกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

องค์ประกอบของการกระทำโดยทุจริต ได้แก่

1. เพื่อแสวงหาประโยชน์
2. เป็นประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย
3. สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ตัวอย่าง

จำเลยเอาทรัพย์ไปเพื่อให้ ว. เอาฝาลังน้ำมันรถยนต์ของจำเลยไปแลกทรัพย์สินมาจำเลยมีฐานะดีการที่จำเลยเอาทรัพย์ของผู้เสียหายและ ว. ไปเพื่อต้องการให้ ว. เอาฝาลังน้ำมันรถยนต์ของจำเลยไปแลกทรัพย์สินมา จึงไม่มีเจตนาการกระทำของเลยไม่เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ (ฎีกา 384/2543)

การพยายามกระทำความผิด (มาตรา 80-82)

เมื่อบุคคลมีการกระทำความผิดโดยเจตนาแล้ว ต่อมาจะต้องพิจารณาผลของการกระทำ ว่าเกิดผลสมดังเจตนาผู้กระทำหรือไม่ โดยแยกเป็น 2 ประการ คือ

1. ความผิดสำเร็จ คือ การกระทำที่บรรลุผลตามเจตนา กรณีนี้ผู้กระทำต้องได้รับโทษเต็มตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ตัวอย่าง

ต้องการฆ่าคนจึงใช้ปืนยิงจนผู้ถูกยิงถึงแก่ความตาย เช่นนี้จะเห็นได้ว่า ผลเกิดขึ้นตรงตามเจตนาผู้กระทำต้องรับผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

2. พยายามกระทำความผิด คือ การกระทำไม่บรรลุผลตามเจตนา กรณีนี้ผู้กระทำรับโทษน้อยกว่าความผิดสำเร็จ เนื่องจากผลร้ายไม่เกิดขึ้นสมดังเจตนา

ตัวอย่าง

ต้องการฆ่าคนจึงใช้ปืนยิง แต่กระสุนไม่ถูก ดังนี้ผู้กระทำมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

การร่วมกระทำความผิดในทางอาญา (มาตรา 83-89)

บุคคลผู้กระทำความผิดในทางอาญาอาจเป็นคนเดียวหรือหลายคน สำหรับการกระทำความผิดที่มีบุคคลหลายคน กระทำร่วมกันแยกออกเป็นตัวการ ผู้ใช้ให้กระทำและผู้สนับสนุน จะมีความผิดลดหลั่นกันไป

1. ตัวการ

ในกรณีความผิดใดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ตัวการ หมายถึง ผู้ลงมือกระทำความผิดโดยตรงนั่นเอง

ตัวอย่าง

จำเลยมาที่ร้านอาหารกับพวกเพราะมีเรื่องโต้เถียงกับนาย ก. พวกของจำเลยเข้าทำร้ายนาย ก. จำเลย อยู่ในที่เกิดเหตุและหนีไปกับพวก จำเลยเป็นตัวการร่วมกับพวกด้วย (ฎีกา 59/2524)

จำเลยมิได้ลงมือกระทำการปล้น เพียงรับหน้าที่คอยแจ้งสัญญาณอันตรายให้พวก ซึ่งเป็นการกระทำ ส่วนหนึ่งเพื่อให้การปล้นบรรลุผลสำเร็จ ถือว่าจำเลยเป็นตัวการกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ (ฎีกา 591/2502)

ความผิดฐานข่มขืนชำเราหญิง ผู้ร่วมกระทำไม่จำเป็นต้องลงมือกระทำชำเราทุกคน หญิงซึ่งร่วม กระทำผิดกับชายผู้กระทำชำเรา ก็เป็นตัวการด้วย (ฎีกาที่ 591/2524)

2. ผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ผู้ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิด ไม่ว่าจะด้วยการใช้บังคับ ชูเชิญ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามที่ถูกใช้ ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ตัวอย่าง

โจทก์ผู้เช่าบ้านยังไม่ทราบค่าบังคับของศาลให้ออกจากบ้านในหนึ่งเดือน จึงมีสิทธิอยู่ในบ้านเช่าได้ ดังนั้นการที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นสามีของเจ้าของบ้านให้จำเลยที่ 2 ตัดกุญแจบ้านเช่าและเข้าไปอยู่ในบ้านนั้น จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้ใช้ให้บุกรุก (ฎีกาที่ 363/2517)

ตำรวจเข้าจับกุมจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ดิ้นหลุด จำเลยที่ 2 ตะโกนบอกจำเลยที่ 1 ให้เอาระเบิดขว้าง ตำรวจ แต่ยังไม่ทันขว้างจำเลยที่ 2 ถูกจับเสียก่อน เช่นนี้จำเลยทั้งสองมีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน กระทั่งหนึ่ง จำเลยที่ 2 มีความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่อีกกระบวนหนึ่ง (ฎีกา 91/2510)

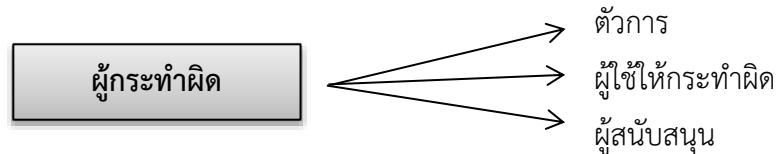
3. ผู้สนับสนุน

ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือ ขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษ 2 ใน 3 ส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ตัวอย่าง

การที่จำเลยรู้อยู่แล้วว่าผีของกลางเป็นของผิดกฎหมาย จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน (ฎีกา 125/2536)

จำเลยเป็นบุตรของผู้เสียหายอันเกิดจากภริยาคนเดิม เคยอาศัยอยู่บ้านผู้เสียหาย จำเลยรู้ว่าพวกคนร้ายจะทำการปล้นทรัพย์ จำเลยได้ผูกสุนัขไว้และพาพวกคนร้ายเข้าไปในบ้านผู้เสียหาย ดังนี้เป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกแก่คนร้ายในการปล้นทรัพย์ จำเลยมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน (ฎีกา 575/2528)

การยกเว้นและลดหย่อนความผิดทางอาญา (มาตรา 65-76)

การยกเว้นและลดหย่อนความผิดในทางอาญามีหลายกรณี ดังนี้

1. ผู้เยาว์เป็นผู้กระทำผิด ตัวอย่างเช่น (มาตรา 73-76)

- เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี กระทำความผิดได้รับการยกเว้นโทษ
- เด็กอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิด เด็กไม่ต้องรับโทษ ศาลอาจดักเตือน
- เด็กอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี กระทำความผิดศาลจะลดโทษให้กึ่งหนึ่ง
- เด็กอายุเกิน 18 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี กระทำความผิดศาลอาจลดโทษให้ 1 ใน 3 หรือกึ่งหนึ่ง
- โทษประหารชีวิตห้ามใช้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ถ้าทำผิดขณะอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้เปลี่ยนโทษ

ประหารชีวิตเป็นจำคุก 15 ปี

2. การกระทำผิดเพราะความจำเป็น ไม่ต้องรับโทษ (มาตรา 67)

ตัวอย่าง

จำเลยขับรถติดไฟแดง ขณะนั้นเองคนร้ายได้ขึ้นมาบนรถจำเลยแล้วเอาปืนจี้ จำเลยตกใจขับรถฝ่าไฟแดงจนคนตายเป็นการกระทำไปเพราะความจำเป็นถูกบังคับไม่ต้องรับโทษ (ฎีกา 101/ 2494)

3. การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ ให้ผลจากอันตรายและสมควรแก่เหตุไม่ต้องรับโทษเช่น มาตรา 68

ตัวอย่าง

ผู้ตายบุกรุกเข้าไปทำร้ายจำเลยถึงในบ้าน จำเลยจึงใช้ปืนยิงเอาเพราะถ้าไม่ยิงผู้ตายจะฟันจำเลยเป็นการป้องกันตัวสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ 169/ 2504)

เลี้ยงปลากัดพันธุ์ดีไว้ในบ่อ มีคนมาขโมยอยู่เรื่อย ๆ หายไปคราวละหลาย 10 ตัวถึงร้อยตัวแต่จับใครไม่ได้จึงเดินลวดรอบบ่อปลาแล้วปล่อยกระแสไฟ ปรากฏว่ารุ่งขึ้นมาดูพบชายคนหนึ่งตายคาปากบ่อพาดลวดอยู่ เจ้าของปลาถูกจับข้อหาทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย ทั้ง 3 ศาลวินิจฉัยตรงกันว่าเป็นการป้องกันสิทธิเกินสมควรกว่าเหตุ ตาม ปอ. มาตรา 69 (ฎีกา 6490/2548)

4. การกระทำคำสั่งขอเจ้าพนักงาน ไม่ต้องรับโทษ เช่น (มาตรา 70)

ตัวอย่าง จำเลยเข้าใจว่าคำสั่งของ ร.ต.อ.นิติ ผู้ทำการแทนผู้กำกับที่สั่งให้จำเลยไปจับกุมโจทก์นั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายแม้ไม่มีหมายจับจำเลยไม่ต้องรับโทษ

5. ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ จิตบกพร่องได้แก่ เป็นโรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน เช่น คนบ้า กระทำผิด เป็นต้น

6. เหตุเกี่ยวกับความเป็นสามีภริยาไปและเป็นญาติกระทำผิดต่อกัน ไม่ต้องรับโทษ หรือศาลจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้ เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราว ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก เป็นต้น

7. กระทำผิดเพราะบันดาลโทสะ บันดาลโทสะ หมายถึง ถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม (มาตรา 72)

ตัวอย่าง

นายแดงและนายดำวิวาทกัน นายแดงชักมีดพกออกมาแทงในด้าก่อนแล้วมีดหลุดมีมือ นายดำคว้ามีดนั้นได้จึงแทงนายแดง เป็นการกระทำผิดด้วยบันดาลโทสะ

ลักษณะความผิดมาตรา (107 -336)

ความผิดที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้มี 13 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะ 1 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

ลักษณะ 1/1 ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

ลักษณะ 3 ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

ลักษณะ 4 ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

ลักษณะ 5 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน

ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง

ลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า

ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย

ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับการเสรีภาพและชื่อเสียง

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ฐานความผิดทางอาญาที่ควรทราบ

1. ความผิดฐานลักทรัพย์ (มาตรา 334) ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วยไป โดยทุจริตผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท

2. ความผิดฐานฉ้อโกง (มาตรา 341) ผู้ใดโดยทุจริตหลอกล่อผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงตวงตวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิผู้ฉ้อโกงนั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ความผิดฐานยักยอก (มาตรา 352) ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นไปเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริตหรือผู้ฉ้อโกงนั้นกระทำความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

4. ความผิดฐานรับของโจร (มาตรา 357) ผู้ใดซ่อนเร้นช่วยจำหน่ายช่วยพาเอาไปเสียซื้อ รับจำหน่ายหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้ฉ้อโกงนั้นกระทำความผิดฐานรับของโจรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

5. ความผิดฐานปล้นทรัพย์ (มาตรา 340) ผู้ใดชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้ฉ้อโกงนั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ต้องระวางโทษจำคุกสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงสามหมื่นบาท ถ้าการปล้นทรัพย์เป็นสาเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต

6. ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเสียทรัพย์ (มาตรา 358) ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

7. ความผิดฐานบุกรุก (มาตรา 362) ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งของเขาโดยปกติสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

8. ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (มาตรา 295) ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้ฉ้อโกงนั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

9. ความผิดฐานฆ่าคนอื่น (มาตรา 288) ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าถึงยี่สิบปี

10. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น (มาตรา 276) ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เชิญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท (ข้อสังเกต ชายหรือหญิงก็ถูกข่มขืนได้ตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ปี 2550)

11. ความผิดฐานพรากผู้เยาว์ (มาตรา 317-319) ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร พรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ต้องระวางโทษตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าปรากฏผู้เยาว์อายุมากกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจ ต้องระวางโทษตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท (มาตรา 318)

ถ้าปรากฏผู้เยาว์อายุมากกว่าสิบห้าปีแต่เกินสิบแปดปี เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์นั้นเต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

12. ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (มาตรา 273) ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

13. ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า (มาตรา 273) ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้วไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

14. ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (มาตรา 157) ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดอันอาจยอมรับได้

ความผิดอันยอมความได้ หมายถึง ความผิดซึ่งผู้เสียหายสามารถยอมความกับผู้กระทำความผิดเพื่อระงับความผิดได้ ตามหลักทั่วไปความผิดทางอาญามักยอมความกันไม่ได้ แต่มีความผิดบางฐานความผิดที่กฎหมายอาญาบัญญัติให้ยอมความกันได้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 309 310 และ 311 ได้แก่

- ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด (มาตรา 309)
- ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น (มาตรา 310)
- ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง (มาตรา 311)

2. ความผิดฐานเปิดเผยความลับ ตามมาตรา 322-324

3. ความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326-332

4. ความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341-347 ยกเว้นมาตรา 343 (ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน)

5. ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตามมาตรา 349-350

6. ความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา 352-355

7. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา 358-359

8. ความผิดฐานบุกรุก ตามมาตรา 362-366 ทวิ ยกเว้นมาตรา 356 (บุกรุกโดยใช้กำลังประทุษร้ายมีอาวุธ หรือในเวลากลางคืน)

อายุความร้องทุกข์ (มาตรา 96)

อายุความร้องทุกข์ คือ กำหนดเวลาที่ต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน ความผิดอันยอมความผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ให้ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีภายในเวลา 3 เดือน นับแต่วันรู้การกระทำผิด (การร้องทุกข์คนทั่วไปเรียกว่า การแจ้งความ)

อายุความฟ้องร้องทางอาญา (มาตรา 95-101)

อายุความฟ้องร้อง คือ กำหนดเวลาที่ต้องฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาล ถ้าพ้นกำหนดแล้วถือว่าขาดอายุความฟ้องร้องไม่ได้ กฎหมายอาญากำหนดไว้ดังนี้

- อายุความ 1 ปี สำหรับความผิดระวางโทษจำคุก 1 เดือนลงมา
- อายุความ 5 ปี สำหรับความผิดระวางโทษจำคุกมากกว่า 1 เดือนถึง 1 ปี
- อายุความ 10 ปี สำหรับความผิดระวางโทษจำคุกมากกว่า 1 ปีถึง 7 ปี
- อายุความ 15 ปี สำหรับความผิดระวางโทษจำคุกมากกว่า 7 ปี แต่ยังไม่ถึง 20 ปี
- อายุความ 20 ปี สำหรับความผิดระวางโทษจำคุก 20 ปี ตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

โทษทางอาญา

โทษสำหรับผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญามี 5 ประเภท ตามความร้ายแรงมากจนถึงความร้ายแรงน้อย ดังนี้

1. ประหารชีวิต คือ ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย
2. จำคุก คือ การขังผู้กระทำความผิด
3. กักขัง คือ การขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่ซึ่งมิใช่เรือนจำ เช่น สถานีตำรวจ เป็นต้น
4. ปรับ คือ ผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินตามจำนวนที่ศาลตัดสิน
5. ริบทรัพย์สิน คือ การริบเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไปเป็นของรัฐ

ความผิดลหุโทษ (มาตรา 367-398)

ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

หลักของความผิดลหุโทษ มาตรา (102-106)

1. ความผิดลหุโทษแม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด
2. การพยายามกระทำความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ
3. ผู้สนับสนุนความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ ความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญามี 32 ความผิด ตัวอย่าง เช่น
  - เจ้าหนี้ที่ถามชื่อที่อยู่แล้วไม่ยอมบอกแก่ลูกบอกเท็จ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 367)
  - ทะเลาะอื้ออึงในทางสาธารณะ หรือสาธารณะสถาน โทษปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 372)
  - ดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา โทษจำคุกไม่เกิน 10 วันหรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 393)
  - ซักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ จำคุกไม่เกิน 10 วันหรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 379)
  - พกอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 371)

- ทารกเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 398)

- เปลือยหรือเปิดเผยร่างกายหรือกระทำการลามก ปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 388)

- เสพสุราหรือของเมาเป็นเหตุให้ประพฤตินุ้ยในที่สาธารณะปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 378)